

Bishop Hill.

Et religiøst-kommunistisk Samfund i de Forenede Stater.

M. A. Mikkelsen (fellow in history, Johns Hopkins University): The Bishop Hill Colony, a religious communistic settlement in Henry county, Illinois. [Johns Hopkins University Studies in historical and political science.] Baltimore, January 1892. (81 S.)

Forfatterens Navn og de Navne, vi møde paa hvert Blad i dette amerikanske Skrift, have en hjemlig Klang. Det indeholder ogsaa Beretningen om en skandinavisk, en svensk Koloni i de Forenede Stater, — en Koloni, der begyndte et Opdyrkningsarbejde i en af de Forenede Stater, Illinois, paa en Tid, da der i den paagældende Stat knap fandtes nogen virkelig By. Bishop-Hill-Samfundet har udspillet sin Rolle, men det har spillet en Rolle, og dets Historie har Krav paa at blive skrevet. Charles Nordhoff har i sin bekendte Bog helliget det nogle Sider, men han siges at have udbrudt, da han kom tilbage fra et Besøg i Bishop Hill: »Satans Mennesker! jeg kan ikke faa noget ud af dem«. Mikkelsen har haft Held til at faa noget mere ud af dem, og hans velskrevne lille Bog er for en ikke saa lille Del bygget paa Oplysninger, han har faaet af endnu levende Medlemmer af dette Fortids-Samfund, navnlig af en af de tidligere Førere, den nu snart halvfemsindstyveaarige Jon Olsson.

Jon (Jonas) Olsson fødtes den 18. Decbr. 1802 i Söderala Sogn i Helsingland. Hans Barndoms Omgivelser var ikke særligt skikkede til at udvikle gode Sæder. Hans Fader var en raa, udannet, fortrukken Bonde, der mishandlede Kone og Børn. Heller ikke hans Moder egnede sig til at udvikle religiøse Følelser hos Sønnen, skønt hun holdt af ham paa sin Maade og opmuntrede ham i hans Bestræbelser for at lære noget, for Jon var en livlig Dreng, der gerne vilde lære at læse og skrive og regne. Det var i disse ulovlige Ønsker, at Moderen støttede ham ved at skaffe ham de nødvendige Skrivematerialier, men saa snart Faderen opdagede dem, ødelagde han dem i Vrede med den Bemærkning, at saadant noget ikke passede for Bønderbørn. Efter Konfirmationen kom Drengen ud at tjene. Da han var en Snes Aar, kom han hjem igen for at overtage Bestyrelsen af den fædrene Gaard; hans ældre Broder, der egentlig skulde have haft Gaarden, var alt ødelagt af Drik og ude af Stand til at arbejde. Gaarden var i en elendig Forfatning; men Jon var en dygtig Mand, der snart forstod at bringe Orden i Sagerne, og ikke mange Aar var gaaede, før han ansaas for en af de mest velhavende Mænd i Sognet.

Befolkningen der paa Egnen var gennemgaaende i høj Grad forfalden til Drik og Svir m. m. Og Præsten gik i Spidsen for dette Liv. Saa var det ved et Dansegilde i 1825, at der forefaldt en blasfemisk Handling, der gjorde et saa dybt Indtryk paa Jon Olsson, at han besluttede herefter at føre et nyt Liv. Han sagde Farvel til alle verdslige Fornøjelser; han granskede Biblen og Andagtsbøger og blev en usædvanligt belæst Mand. Han kom i Forbindelse med Methodisterne og blev i høj Grad paavirket af dem. Han organiserede Afholdsforeninger og gudelige Forsamlinger. Han blev den ivrigste blandt alle de saakaldte »Læsere«, og udover hele Helsingland fik han sat en pietistisk Bevægelse i Gang. Anset som han var paa sin Egn, holdt han sig i sytten Aar som den ledende Aand

i denne Bevægelse. Men saa var det, at en ny Mand traadte frem paa Skuepladsen.

Erik Janson var hans Navn. Han var sex Aar yngre end Jonas Olsson, idet han var født den 19. Decbr. 1808 i Biskopskulla Sogn, Uppland. Om hans første Ungdom vides ikke meget andet, end at han var udgaaet af en Bondefamilje, havde nydt den sædvanlige tarvelige Almueundervisning og, som sine Kammerater, nok holdt af at more sig. Men da han var sexogtyve Aar gammel, blev han vundet for Troen. Han var den Gang i høj Grad plaget af Gigtlidelser, og en Dag da han pløjede paa Marken, fik han et saa voldsomt Anfald, at han besvimeede. Da han atter kom til Bevidsthed, hørte han en Stemme, som sagde: »Det staar skrevet, at hvad I bede om i Tro, skulle I faa. »Hvad I bede om i mit Navn, skal jeg gøre«, siger Herren.« Erik Janson faldt paa Knæ, bad til Gud om Tilgivelse for sin tidligere Mangel paa Tro og om Helbredelse. Da han rejste sig, var hans Lidelser forsvundne for aldrig mere at vende tilbage.

Fra nu af var hans Liv helliget Religionen. Han kastede sig over alle gudelige Skrifter, han kunde faa fat paa; men han fandt ikke i dem den Trøst, han trængte til, og han vendte sig saa udelukkende til selve Biblen. Hans egen Erfaring havde lært ham Troens Magt, og Aarsagen til al den Elendighed, han saa omkring sig, fandt han i Manglen paa Tro. Statskirken gav han Skylden for denne Mangel paa Tro, fordi Kirken mere bekymrede sig om de ydre kirkelige Ceremonier end om den levende Guds frygt. Fra 1840 begyndte han at præke mod den formentlige Misbrug af Andagtsliteraturen, der efter hans Mening drog Opmærksomheden bort fra selve Biblen, den eneste sande Kilde til aandelig Kundskab. I 1842 berejste han for første Gang, som Melhandler, Helsingland, om hvis Læsere han havde hørt. I Januar 1843 kom han anden Gang hertil, og denne Gang bad han Jon Olsson, om hvis religiøse Standpunkt han havde hørt, om at maatte bo hos ham. Han modtoges gæstfrit, og blev her fra

Lørdag Aften til Mandag Morgen. Da han forlod ham, sagde han til sin Vært: »Jeg har haft en søvnløs Nat. Herren har paalagt mig en Pligt: Vær en Præst i dit Hus! Jeg har været her en Lørdag Aften og en Søndag, og Du har ikke forsamlet din Husstand til Bøn!« Jon Olsson modtog i Ydmyghed Irettesættelsen og saa i sin Gæst en Guds Mand. Han førte ham til Læsernes Conventieler, og overalt modtoges Erik Janson med aabne Arme. Han optraadte som Taler, holdt Taler paa fem eller sex Timer, rev overalt Tilhørerne med sig og saa snart, at i Helsingland vilde han finde sin Plads som Opvækker. Snart efter solgte han sin Gaard i Westmanland, hvis Befolkning han aldrig rigtigt havde kunnet vinde, og nedsatte sig i Helsingland. Her vandt han Tilhængere, deres Tal ansloges snart til 1500, snart til 4000. Folkekirkens Præster syntes ikke om hans Virksomhed; de betragtede Jansonisterne som en Sekt, der vilde omstyrte den bestaaende Kirkeforfatning. De ivrede fra Prækestolen imod Erik Janson, og nogle af dem mødte paa Læsernes Conventieler for at advare deres Sognebørn mod Bedrageren og den falske Profet. Men i Diskussionen med ham drog de altid det korteste Straa; han var vel bevandret i den hellige Skrift og beherskede fuldstændigt sine Tilhængere. Nu forbød Præsterne Jansonisterne Adgangen til Herrens Bord; — men Erik Janson svarede med at forbyde sine Tilhængere at gaa i Statens Kirker; han holdt sine gudelige Møder paa samme Tid som den officielle Gudstjeneste; han forklarede sine Tilhængere, at der ingen Frelse kunde være ved at høre en ikke-omvendt Præsts Præken. Hans Indflydelse steg, — men hans Fjenders Forbitrelse steg ogsaa. Pøblen begyndte at forhaane Jansonisterne, forstyrrede deres Møder, sønder slog Ruderne i deres Huse osv. Men de priste Herren, der prøvede deres Tro ved at tillade dem at blive forfulgte. Om Natten gik de i Procession paa Landevejene og sang gudelige Sange. De samledes foran Præstegaardene for at bede Gud omvende Præsterne.

Naar deres Møder forbødes, samledes de i Skovene og paa afsides liggende Steder.

Rygterne om Jansonisternes natlige Forsamlinger naaede de kirkelige Myndigheder, og de begyndte at frygte Udbrudet af en ny Bondeopstand. Erik Janson betragtedes som en anden Thomas Münzer, og beskyldtes for allehaande forfærdelige Forbrydelser. I Juni 1844 fik Øvrigheden en Anledning til at skride ind. Erik Janson havde allerede i flere Aar ivret imod det formentlige Misbrug af Andagts-litteraturen: Skrifter skrevne af Mennesker, af Luther, Arndt, Scriver osv., sagdes at have usurperet Biblens Plads. Nu besluttedes det at ødelægge disse fordærvelige Skrifter, — og en højtidelig Opbrænding fandt Sted den 11. Juni 1844. Men to Dage efter arresteredes Erik Janson og førtes for Retten. Han slap dog atter fri, og modtoges med Begejstring af sine Venner. Jansonismen forkyndtes overalt; Kongen — sagde hans Venner — og Rigets højeste verdslige Avtoriteter var for ham; det var kun Præsterne, der vilde ham tillivs, fordi han havde blottet deres ugudelige Levnet; men det skulde nok lykkes at faa Præsternes Modstand knækket osv. Jansonismens Bølger slog højere end nogensinde, og Ophidselsen gav sig et nyt Udslag i endnu en Opbrænding, den 28. Oktbr. 1844, af religiøse Skrifter. Atter fængsledes Erik Janson, atter slap han ud; sex Gange fængsledes han; og ogsaa hans Tilhængere forfulgtes. En gammel, forældet Lov mod Afholdelsen af gudelige Forsamlinger opfriskedes atter. Jon Olsson og hans yngre Broder Oluf maatte betale høje Bøder for at have deltaget i Opbrændingshøjtidelighederne og for at have holdt gudelige Forsamlinger. Erik Janson erklæredes fredløs, og nogle af hans Venner, der frygtede det værste, fik ham med Vold revet ud af Øvrighedens Hænder og bragt over den norske Grænse. Fra Norge kom han til København, og her indskibede han sig sammen med nogle faa Venner til New-York. I Juli 1846 naaede han Victoria, Knox County, Illinois, hvorhen Oluf Olsson alt havde begivet sig.

Erik Janson havde, alt inden han forlod Sverig, tænkt over Nødvendigheden af, at hans Tilhængere udvandrede til Amerika for dèr at grundlægge et theokratisk-kommunistisk Samfund: i Sverig, det indsaa han, vilde han og hans Tilhængere jo ikke kunne gøre sig noget Haab om at opnaa religiøs Frihed. Den Modstand, han havde mødt i sit Hjemland, havde efterhaanden bragt ham stedse længere bort fra Folkekirken. Han havde, uden at møde Kirkens Misbilligelse, begyndt sin reformatoriske Virksomhed med at agitere mod Andagtsliteraturen. Derefter havde han rejst Opposition mod den lutherske Lære om Frelse. Derfor var Adgang til Herrens Bord bleven nægtet ham og hans Tilhængere, hvorpaa han med egen Haand havde uddelt Alterens Sakramente. Da Gejstligheden fik en Forfølgelse imod ham sat igang, havde han helt forkastet Folkekirkens Avtoritet, og han havde proklameret sig selv som Kristi Befuldmægtigede, der havde det Hverv at genføde den sande kristne Kirke, der, efter at Statskirke-Institutionen var indført, var forsvunden fra Jordens Overflade. Erik Janson var sendt for at genføde Kristendommen; gennem ham aabenbarede Kristus sig; han og de »Troende« havde ingen Synd; han skulde skille Guds Børn fra Verdens Børn og samle dem i et theokratisk Samfund; i Amerika skulde han opbygge det ny Jerusalem, hvorfra Evangeliet skulde gaa ud over al Verden; det tusindaarige Rige vilde nu begynde; Erik Janson og hans Trofaste vilde herske dèr til Dagenes Ende.

I 1845 havde han sendt Oluf Olsson til Amerika for at undersøge Landet og udfinde et passende Sted for det ny Samfund. I 1843 var en Eventyrer fra Helsingland vandret saa langt bort som til Chicago. Han havde sendt Breve hjem, der gav en begejstret Skildring af Landet. Hans Breve havde cirkuleret mellem Venner og Bekendte, og de havde givet Jansonisterne nyt Haab. I Amerika var der ingen Statskirke; ingen tyranniske Præster, intet hovmodigt Aristokrati; dèr vilde alle kunne føle sig vel, thi religiøs og politisk Frihed herskede dèr. Dette var,

hvad man paa den Tid havde hørt om Amerika i Sverig; de fleste Bønder i Sverig kendte ellers intet til den ny Verden.

Oluf Olsson kom med Kone og Børn til New-York, hvor han gjorde Bekendtskab med Søndagspræsten Hedstrøm, bekendt som Grundlægger af den svenske Methodistmenighed i Amerika. Hedstrøm sendte ham videre til sin Broder i Illinois. Han berejste Staten, sendte gunstige Beretninger til Sverig, og i Juli 1846 stødte Erik Janson til ham. I Forening udsøgte de nu det Sted, i Henry County, Ill., der forekom dem bedst egnet for den ny Koloni. Forøvrigt sluttede Oluf Olsson sig aldrig til denne; han købte sig andetsteds en Gaard, hvor han ikke længe efter døde.

I Sverig lededes nu den jansonistiske Udvandring af Jon Olsson, Oluf Jonsson, Andreas Berglund og Oluf Stenberg. En stor Mængde af Jansonisterne var aldeles fattige Folk, der ikke kunde bestride Omkostningerne ved en lang Rejse. Det var denne Omstændighed, der tilskyndede Erik Janson til at gøre Ejendoms-Fællesskab til Basis for det ny Jerusalems Økonomi. Han motiverede den paa-tænkte Kommunisme ved Henvisning til den hellige Skriffs Ord, til de første Kristnes Exempel. Kun religiøse Motiver kunde have nogen Vægt for ham. De økonomiske Systemer, som de franske Socialfilosofer havde udtænkt, spillede ikke her nogen Rolle; Jansonisterne kendte intet til dem; de nationalekonomiske Spørgsmaal, der bevægede Proletariatet i de store Kulturlande, forstyrrede dem ikke; de læste ikke Aviser og Bøger; de læste kun én Bog, Biblen, — men i den stod der om de første Kristnes Ejendomsfællesskab. Saaledes skulde det ogsaa være for Jansonisterne; de Velhavende solgte deres Gods, og hvad de Bedrestillede kunde yde — Enkelte endog indtil 24,000 Kr. — gik saa godt som Enkens Skærv i den fælles Kasse, der administreredes af Udvandringens Ledere.

Da Tiden kom, viste det sig, at 1100 Jansonister var rede til for Religionens Skyld at forlade Fædrelandet.

Saa mange kunde ikke overføres paa en Gang; Skibene var smaa, ikke indrettede til Personbefordring, og kunde kun rumme fra 50 til 150 Passagerer. Saa maatte Udvandrerne beforders over, efter som Tid og Lejlighed tillod det. Adskillige af Skibene var usødygtige; et gik under i rum Sø; et andet strandede ved Newfoundland; et tredje brugte fem Maaneder til Overfarten osv. Afrejsen fra Sverig var forbunden med de største Vanskeligheder: en Stund nægtede Avtoriteterne at meddele Udvandrerne Udvandringspas; Venner og Bekendte søgte at holde Udvandrerne tilbage, — fortalte om, at Skibskaptajnerne vilde sælge dem som Slaver eller landsætte dem paa den forfærdelige »Ø« Siberien, hvorhen den russiske Czar sender alle sine Forbrydere, — fortalte om Sørøverne, som de vilde møde undervejs, og om alle de Søuhyrer, værre end Midgaardsormen, hvoraf de amerikanske Farvande vrimle osv. Overrejsen var haard, først Sørejsen og saa den lange Vej, hundrede Mile, de maatte vandre tilfods fra New-York og videre vestpaa. Ankomsten var lidet opmuntrende; medtagne og forkomne var de; de maatte bo i elendige Huler og Dødeligheden var i Begyndelsen uhyre. Men de tog fat paa Arbejdet; byggede Kirke og Skole, sendte Apostle udover Amerika for at omvende Amerikanerne, og købte Jord til Opdyrkning. — Men Rejsen havde kostet mange Penge, og Jorden kostede ogsaa Penge, saa snart var den medbragte Kapital opbrugt, og Kredit havde de ikke noget af, saa det kneb haardt med at skaffe blot den tarveligste, uundværligste Føde. Sult og Kulde og Sygdomme slog mange ihjel og drev andre, de svage i Troen, bort fra Kolonien. Ogsaa religiøse Stridigheder udviklede sig snart og fik mange til at skille sig fra Kolonien. Men de, der blev tilbage, opildnedes af Førerens Veltalenhed, og kom ved Mod og Energi udover Vanskelighederne: Jordbesiddelsen forøgedes, ordenlige Bygninger opførtes, Agerdyrkingen forbedredes og ogsaa en Industridrift indførtes. Der var ingen Droner i den Kube. Der arbejdedes haardt fra Morgen til Aften, til sine Tider en Del af Natten med,

saa at en Atten-Timers Arbejdsdag ikke hørte til Sjældenhederne. Og det var ikke for den individuelle Fordels Skyld, at der arbejdedes; alt gik i den fælles Kasse; men Kolonisterne arbejdede i Troen paa, at de var Guds udvalgte Folk, at Herren havde ført dem til et nyt Kanaans Land, at deres By var det ny Jerusalem, og at det var Gud en velbehagelig Gerning, at de opdyrkede Jorden og ryddede Skovene. De maatte døje megen Modgang og mange Ulykker, bl. a. i 1849 en voldsom Kolera-Epidemi, der bortrev en meget stor Del af dem, deriblandt Erik Jansons Hustru; men i det Hele var der dog god Fremgang, Boligerne og hele Livet forbedredes og Dødeligheden tog af. I ti større Hold førtes der Kolonister til Bishop Hill, som Kolonien kaldtes efter Erik Jansons Fødested, Biskopskulla. Grunden lagdes til den kun ni Aar efter, at det Grevskab, Henry County, i hvilket den havde sit Sæde, var blevet grundlagt, og kun elleve Aar efter, at overhovedet den første hvide Mand havde bygget sig sit Hjem paa den Egn. I 1850 havde den over 1000 Medlemmer, medens der i hele Grevskabet knapt levede 4000 Mennesker. Næsten enhver af Sverigs Provinser var repræsenteret her, og Jansonisternes Breve hjem banede Vejen for den Udvandrerstøm fra Sverig vestpaa, der snart skulde blive saa mægtig. Og i Spidsen for disse flittige Banebrydere stod næsten enemægtig Erik Janson. Men saa var det, at John Root greb ind i Begivenhedernes Gang.

I Efteraaret 1848 ankom der til Bishop Hill en Eventyrer ved Navn John Root. Han var en Søn af velhavende Forældre i Stockholm og havde nydt en god Opdragelse. Af en eller anden ubekendt Grund forlod han Sverig og kom til Amerika, hvor han i det mexikanske Felttog gjorde Tjeneste som Soldat. Efter at være færdig hermed kom han til Bishop Hill, hvor han modtoges med aabne Arme af Erik Janson. Snart blev han forelsket i en Kusine af Erik Janson og ægtede hende; men der opsattes og underskrevs et Dokument om, at hvis Root nogensinde skulde

ville forlade Kolonien, skulde det staa hans Hustru frit, om hun vilde følge ham eller ej. Det viste sig nu meget snart, at Root ikke passede for et religiøst, kommunistisk Samfund. Han gad ikke arbejde, men drev om paa Jagt med Bøssen paa Skuldren og Kniven i Beltet. Men det blev han ogsaa ked af, og nu søgte han Eventyr som Tolk og Fører for en jødisk Bissekræmmer. Jøden forsvandt snart sporløst; men faa Aar efter fandt man skjult paa et mistænkeligt Sted i Nærheden af Bishop Hill det opløste Lig af en myrdet Mand. Efter adskillige Maanedes Fraværelse kom Root tilbage; hans Kone havde i Mellemtiden født et Barn. Root foreslog hende nu, at de skulde forlade Samfundet; men det vilde hun paa ingen Maade. Erik Janson bestyrkede hende i hendes Beslutning at blive, og Root blev saa rasende herover, at han truede baade hende og Erik Janson paa Livet. Da han saa, at han hverken ved Bønner eller Trusler kunde overtale hende, bortførte han hende med Magt. Men Jansonisterne satte haardt mod haardt og erobrede hende tilbage. Roots Raseri steg nu til det yderste: i Spidsen for en stor Pøbelhob drog han mod Bishop Hill; i flere Dage belejredes Kolonien af den rasende Pøbelhob, der truede med at brænde Byen af; men det lykkedes at afslaa Stormen, og Pøblen splittedes uden at have anrettet betydelig Skade. Da disse Voldsmidler viste sig forgæves, besluttede Root at søge Rettens Hjælp. Erik Janson maatte møde i Retten. Den 13. Maj 1850, da han stod i Retssalen, traadte Root pludselig ind ad Døren og kaldte paa ham. Janson vendte sig om imod ham, — men rantes i det samme Øjeblik i Hjertet af en Pistolkugle.

Erik Janson bragtes hjem som Lig. Hans Værk var neppe begyndt og truede nu med at styrte sammen. Han havde styret alt; hvem skulde nu erstatte ham? Hans Enke besluttede at gribe Tøjlerne. I en tidlig Alder havde hun mistet sine Forældre; men velhavende Folk i Gøteborg tog sig af hende, og tog hende med sig, da de udvandrede til New-York. Hun ægtede en Sømand, — der aldrig

vendte tilbage fra en af sine Rejser. Saa ægtede hun en Skolebestyrer. I 1848 saa hun for første Gang Erik Janson. Han fik hende »omvendt« og hun drog til Bishop Hill. Hendes Mand søgte at holde hende tilbage, men hun turde ikke blive for sin Sjæls Frelses Skyld; hendes Mand døde i Fortvivlelse derover. For tredje Gang giftede hun sig, men blev atter Enke; hendes Mand døde allerede i 1849 af Kolera. Af samme Sygdom døde Erik Jansons Hustru, og nu ægtede Erik Janson den endnu overordenligt smukke Kone, der i faa Aar havde gennemgaaet saa meget, og som allerede det næste Aar for fjerde Gang blev Enke. Kun i faa Maaneder havde hun været gift med Erik Janson, men ingen var dog som hun inde i alle Koloniens Sager. Janson havde efterladt sig en Arving, en Søn af første Ægteskab, og til Formynder for ham blev Andreas Berglund udnævnt. Berglund blev nu i alle aandelige Sager den raadende; thi blandt Jansonisterne maatte Kvinderne ikke tale i Forsamlinger; men i Forretningssager fik Mrs. Janson den afgørende Stemme.

Da Erik Janson dræbtes, var Jon Olsson fraværende; Janson havde sendt ham til Kalifornien for at søge Guld. Ved Efterretningen om Jansons Død vendte han strax tilbage til Bishop Hill. Han havde næst Janson været den vigtigste Mand blandt Jansonisterne, ja havde i Forretningssager været ham langt overlegen. Han vilde nu, da Janson var død, ikke lade sig skyde til Side af Jansons Enke og af en »Usurpator« som Berglund, hvis Regimente heller ikke var yndet af mange blandt Jansonisterne. Det lykkedes ham da snart at blive den Styrende, og under hans dygtige Styrelse undergik Koloniens økonomiske Forhold, som Janson havde efterladt i en ingenlunde gunstig Forfatning, betydelige Forbedringer. Men efterhaanden som Koloniens Formue forøgedes, mærkedes ogsaa Mislighederne ved, at Kolonien ikke var lovligt anerkendt. I Tilfælde af enkelte Medlemmers Død kunde de naturlige Arvinger rejse Krav, og det var ikke sikkert, hvorledes Arvesagerne vilde falde ud, naar de kom for Skifteretten. Saa besluttede

Samfundet da at henvende sig til Staten om Anerkendelse, og denne opnaaedes ogsaa i 1853. Staten Illinois' lovgivende Forsamling vedtog »an Act incorporating the Bishop Hill Colony«. Samfundet skulde, efter denne Lov, bestyres af syv Tillidsmænd, »trusties« (J. Olsson og sex andre fremragende Jansonister), der fik den videst mulige Bemyndigelse til at varetage Samfundets Interesser. Disse Tillidsmænd skulde beholde deres Stilling »during good behavior«, men skulde kunne fjernes, naar et Flertal af Koloniens mandlige Medlemmer »for good reason« besluttede det. Blev nogen Plads blandt de syv Tillidsmænd ledig, skulde den besættes efter den Fremgangsmaade, som Kolonien maatte foreskrive i sine Vedtægter. I de Vedtægter, Kolonien vedtog samme Aar, bestemtes det nu, at Koloniens mandlige Medlemmer ved simpel Stemmefflerhed skulde vælge ny Trustees, naar Pladser blev ledige. Endvidere bestemte disse Vedtægter, at enhver Person, der af Tillidsmændene erkendtes at være af »god moralsk Karakter«, kunde blive Medlem af Kolonien, naar han (eller hun) til Koloniens Tillidsmænd overdrog al sin Ejendom og underskrev Vedtægterne. Den saaledes overdragne Ejendom, der skulde indgaa i et fælles Fond, skulde for bestandig forblive Koloniens Ejendom; ved Udtrædelse af Kolonien kunde der ikke gøres Krav paa nogensomhelst Erstatning, ejheller for ydet Arbejde, men Tillidsmændene skulde have Lov til, om de saa syntes, at tilstaa Erstatning. Ethvert Medlem, der forstyrrede Samfundets Fred ved slet Opførsel eller ved at forkynde religiøse Lærdomme, der stod i Strid med Biblen, saaledes som Kolonien forstod den, skulde kunne udstødes. Foruden særlige Møder, der skulde kunne indkaldes, naar Tillidsmændene vilde det, eller naar et Flertal af de voxne mandlige Medlemmer forlangte det, skulde der den anden Mandag i hvert Aars Januar holdes et Aarsmøde, paa hvilket Koloniens voxne mandlige Medlemmer skulde møde til Forhandling om Samfundets Stilling, og for hvilket Tillidsmændene skulde fremlægge Beretning om Samfundets finansielle Stilling og om dets Forhold i det forløbne Aar.

Under den ny Forfatning med J. Olsson i Spidsen forbedredes Samfundets økonomiske Forhold betydeligt. Der er ingen Tvivl om, at dets Medlemmer i det hele var mere velstillede end Nybyggerne der omkring ellers for Størstedelen var det. Deres materielle Fornødenheder tilfredsstilledes rigeligt. De arbejdede flittigt, især som Agerdyrkere, dog ogsaa i Industrien, men de behøvede ikke at overanstrenge sig. Enhver fik det Arbejde, der bedst laa for ham. Børnene fik en ordenlig Opdragelse, for de Gamle og de Svage blev der sørget; enhver kunde være sikker paa, at hvad der saa end maatte tilstøde ham, saa vilde der blive sørget for ham. For de aandelige Fornødenheder sørgedes der dog noget knapt; vel fik Børnene en ordenlig elementær Undervisning, meddelt i det engelske, ikke i det svenske, Sprog; men naar Skolegangen var forbi, var der ingen Lejlighed til at fortsætte Studierne. Aviser taaltes ikke; af Bøger fandtes kun Biblen og nogle udslidte Skolebøger. Den religiøse Vejledning meddeltes under J. Olssons Overtilsyn. Familjelivet var omtrent som i de individualistisk ordnede Samfund, dog med den væsentlige Forskel, at Maaltiderne indtoges i Fællesskab: den gode og rigelige Mad tilberedtes i et enormt Fælleskøkken og serveredes i den fælles Spisesal. I Klædedragten herskede der en vis Enkeltethed, skønt en bestemt Dragt ikke var foreskrevet; Beklædningsgenstandene forfærdigedes i Kolonien selv, og hvert Aar fik hver Person to Sæt Klæder, et Par Støvler og et Par Sko. Men i Familjelivet truede en Revolution med at bryde løs. Gennem en af de Apostle, Erik Janson i sin Tid havde udsendt, var Kolonien kommen i Forbindelse med forskellige af de amerikanske kommunistiske Samfund, navnlig Shakerne. Shakerne lærte Jansonisterne ny Metoder for Udfarvning, lærte dem Havekultur og forbedrede Kvægavlsmetoder; men de lærte dem ogsaa, eller nogle af dem, og deriblandt J. Olsson, at Cølibat var en fortræffelig Ting. Denne Lære gav Anledning til megen Splid. Vel lykkedes det at faa de aabenlyst Genstridige fjernede fra Samfundet; men Uviljen kom ikke derfor bort. Ny Ægteskaber skulde

nu ikke mere sluttes. De gamle fik vel Lov at bestaa, men om det end tillodes Ægtefolkene at forblive sammen, paa lagdes det dem dog at udvise en vis Tilbageholdenhed i det ægteskabelige Samliv, og det syntes ikke alle om. Dette Spørgsmaal var ikke det, som mindst bidrog til at undergrave Samfundets fortsatte Trivsel. Men mere kom til.

I Midten af Halvtredserne indlod Samfundet sig paa meget betydelige økonomiske Spekulationsforetagender. Det var navnlig Oluf Jonsson, en af Tillidsmændene, der var Mester herfor; Olsson var nærmest stemt for, at Samfundet skulde lægge Hovedvægten paa Agerbrug, men han rejste ikke nogen effektiv Modstand mod sin Kollega, der raadede over fire Stemmer, altsaa Flertallet, i Tilsynsraadet. En Tid gik det godt, — men saa kom Krisen i 1857, og Ulykkerne væltede nu ind over Samfundet. Da den økonomiske Misère begyndte, tog Spliden og Uenigheden selvfølgelig til. Man besluttede at indføre ny Vedtægter, i det Øjemed at indskrænke Tillidsmændenes hidtil næsten ubegrænsede Magtfuldkommenhed; man erklærede, at de havde gjort sig skyldige i Myndighedsmisbrug, og at de skulde trække sig tilbage fra deres Poster som Tillidsmænd osv., — kort sagt: Krigen var i fuld Gang. Og endelig, i 1861—62 blev det besluttet, at Fællesejendommen skulde stykkes ud i særlige Dele mellem Samfundets enkelte Medlemmer. Dermed var dette kommunistiske Samfund i Virkeligheden færdigt. Men et Efterspil fulgte efter. Det Olsson'ske og det Jonsson'ske Parti kom i Proces med hverandre, en Proces, der trak ud i mange, mange Aar, og først i 1879, ni Aar efter Oluf Jonssons Død, endte med et Forlig. Men da var det allerede længe siden, at »the Bishop Hill« havde ophørt at eksistere.

Samfundets Stifter, Erik Janson, faldt, som anført, for Morderhaand. Drabsmanden, J. Root, dømtes til to Aars Fængsel, og døde, faa Aar efter sin Løsladelse, i Chicago, uden Venner og uden Penge. Den engang saa smukke, saa kloge og mægtige Mrs. Erik Janson, der havde prøvet saa meget, endte i 1888 sine Dage i et Fattighus. Sønnen

Erik Janson voxede op i Bishop Hill og er nu en dygtig Redaktør et Sted i Nebraska. Den gamle J. Olsson lever endnu (eller levede i alt Fald dengang, da den Bog, der her refereres, skreves); han præker endnu engang imellem i den gamle Kolonikirke, — men hans Tilhørere ere meget, meget faa. De fleste Jansonister ere blevne Methodister og leve spredte om. Bishop Hill er nu ikke stort andet end en forladt By. Her lever kun omtrent 300 Mennesker. Butikerne staa tomme, Værkstederne stille, og Husene ere ifærd med at falde sammen. Men de Træer, som Jansonisterne plantede i deres unge Dage, ere voxede op, og deres løvrige Kroner ere Minder om det Liv, der for en Menneskealder siden rørte sig i Bishop Hill.

A. P.-St.
